

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหาการสอนภาษาไทยของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา ที่เสนอประกอบด้วย หลักสูตรภาษาไทย ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เนื้อหา การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และการสอนซ่อมเสริม

หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ มีนิสัยรักการอ่าน แสวงหาความรู้และมีเหตุผล ซึ่งกรมวิชาการ (2534 : 7) ได้กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทย ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ดังนี้

- 1) มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
- 2) สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
- 3) สามารถใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
- 4) มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออื่นและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ

5) สามารถรับประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิดตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

6) มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประเพณีชาติและการสร้างเสริมความมั่งคั่งมาในชีวิต

ในรายละเอียดของหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 13-17) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1) ความมุ่งหวังที่ห้องเรียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

การเรียนการสอนภาษาไทยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1.1) ใช้ภาษาสื่อความได้

ให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาไทย ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรม ดังนี้

1.1.1) ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา สามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง และใช้คำในการพูดได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา อ่านออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง คล่องแคล่ว และเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความ ได้ถูกต้องตามอักขรวิธี

1.1.2) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ การใช้ภาษาอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการใช้ภาษาระดับต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น พูดกับเพื่อนใช้ถ้อยคำที่แสดงความเป็นกันเอง พูดกับผู้อาวุโสกว่าใช้คำพูดที่ยกย่องและสุภาพ พูดกับพระบรมวงศานุวงศ์ต้องใช้คำราชาศัพท์ เป็นต้น นอกจากนี้จะเน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการใช้ภาษา ซึ่งจะช่วยให้การสื่อความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.3) มีความคิดและวิจารณ์ในการใช้ภาษา สามารถใช้ความคิดในการลำดับเหตุการณ์ คิดวิเคราะห์หาหลักการ วิพากษ์ วิจารณ์ และสรุปความ พัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักคิด และใช้ภาษาเพื่อการสื่อความ

1.2) เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรม ดังนี้

1.2.1) ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทย โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาไทยว่า การมุ่งมั่นเรียนภาษาไทย จนสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี มีหลักเกณฑ์นั้น จะช่วยพัฒนาตนเองหลายด้าน นับตั้งแต่ช่วยให้มีสมรรถภาพในการสื่อความได้ดี เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ และการใช้ภาษาไทยได้ดีจะช่วยสร้างบุคลิกภาพ ตลอดจนเป็นเครื่องนាំทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตหลาย ๆ อย่าง

1.2.2) เห็นความงามของภาษาไทยโดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสสัมผัสร้อยแก้ว และร้อยกรองที่มีคุณค่า มีความไพเราะ อ่านแล้วเกิดภาพพจน์ มีความอืมใจ สุขใจ เพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมและความชื่นชมในการเรียนภาษาไทย รักภาษาไทย หวงแหน และอนุรักษ์ภาษาไทยให้คงอยู่ตลอดไป

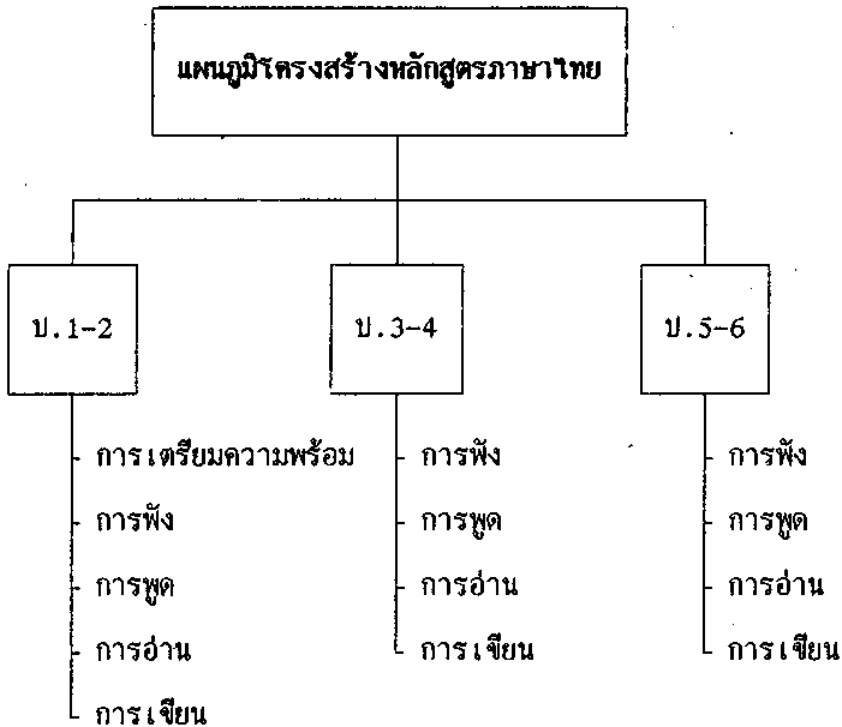
1.2.3) มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทย โดยเน้นให้ผู้เรียนชื่นชมและยกย่องผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง ภูมิใจในภาษาไทย และพยายามพัฒนาการใช้ภาษาของตน

1.3) มีนิสัยรักการอ่าน

ส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีนิสัยที่ดีในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท และอ่านได้เป็นจำนวนมาก มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนที่มีนิสัยรักการอ่านจะมีความรู้และความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

2) โครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยได้กำหนดโครงสร้าง เนื้อหา และกิจกรรมตามทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละทักษะอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่การสอนภาษานั้นควรสอนทักษะทั้ง 4 อย่างผสมผสานสัมพันธ์ต่อเนื่องไปพร้อม ๆ กัน



เนื้อหาและกิจกรรมบาง เรื่องที่ควรทราบมีดังนี้

2.1) มารยาทในการฟัง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ฝึกให้มีมารยาทในการฟังและประพฤติดนได้

ถูกต้องตามมารยาทของสังคมไทย เน้นให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นในการมีมารยาทในการฟัง และฝึกการฟังอย่างตั้งใจ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เน้นการฝึกมารยาทการฟังในโอกาสต่าง ๆ โดย เสนอรูปแบบที่ถูกต้อง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 และฝึกจน สามารถแสดงออกเป็นนิสัยส่วนตัว

2.2) มารยาทในการพูด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้ความสำคัญและจำเป็นของการมี

มารยาทในการพูด ซึ่งเป็นมารยาทของสังคม และช่วยให้การติดต่อกับคนอื่นเกิดผลดี เน้นการพูด ด้วยถ้อยคำสุภาพ การใช้คำพูดเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลและส่งเสริมการพูดความจริง ฝึก การรู้จักรอโอกาสที่จะพูด การตั้งคำถามและการตอบคำถาม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และเพิ่มการฝึกบุคลิกภาพในการพูด คือ ท่าทางประกอบการพูด ฝึกการใช้ทั้งเสียงและถ้อยคำการพูดในลักษณะต่าง ๆ การขึ้นต้นและลงท้ายในการพูด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 เน้นข้อปฏิบัติ การพูดในโอกาสต่าง ๆ การส่งเสริมบุคลิกภาพการพูดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกที่ดี ในการพูดและความมั่นใจในการพูด

2.3) การอภิปราย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ฝึกอภิปรายทั้งชั้นและอภิปรายกลุ่มย่อย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ฝึกอภิปรายทั้งชั้น อภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปราย

ทั้งคณะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ฝึกอภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายเป็นคณะ

2.4) ร่วมดำเนินการใช้ทักษะการพูด

หมายถึง ให้สามารถจัดการได้และพูดประเภทนั้น ๆ ได้ เช่น การได้วาที่ สามารถร่วมมือจัดให้มีการได้วาที่ได้ถูกต้องตามแบบและพูดได้วาที่ได้ เป็นต้น

2.5) ข้อปฏิบัติตนในการอ่าน การอ่าน และการเก็บรักษาหนังสือ

ฝึกการวางท่าทางในการอ่านหนังสือที่ถูกต้อง การจับหนังสือ เปิด-ปิด หนังสือ และการพลิกหนังสือที่ถูกต้อง ให้รู้จักส่วนประกอบของหนังสือ ฝึกการใช้สารบัญเพื่อค้นหา เรื่องที่อ่านได้รวดเร็ว เน้นการใช้และการเก็บรักษาหนังสือและการซ่อมหนังสือ

2.6) การใช้ห้องสมุด

ฝึกมารยาทในการใช้ห้องสมุด การจัดหนังสือ และการรู้จักเลขหมู่หนังสือ และฝึกให้รู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด

2.7) ข้อปฏิบัติในการเขียน

ฝึกวางท่าทางในการนั่งเขียนและการจับดินสอให้ถูกต้อง ฝึกการวางสมุด วางมือ และเคลื่อนไหวมือในการเขียนได้ถูกต้อง เน้นการปฏิบัติและแก้ไขข้อบกพร่องอยู่เสมอ เมื่อปฏิบัติผิด

2.8) หลักเกณฑ์ในการเขียน

ฝึกวิธีเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง การวางตำแหน่ง ตัวอักษรให้ถูกที่ การเว้นช่องไฟให้พองาม และการรักษาระดับบรรทัดในการเขียน ฝึกเขียน ตัวหนังสือไทยให้มีหัว ห้ามุมยอด ตัวอักษรให้ชัดเจนเสมอกัน การเขียนเน้นลายมือที่อ่านง่าย เป็น ระเบียบและสวยงาม ฝึกฝึกปฏิบัติและการทบทวน การเขียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์จนเป็นนิสัย

2.9) นิสัยการเขียนที่ดี

การปลูกฝังนิสัยการเขียนที่ดีโดยให้เขียนในที่เหมาะสมไม่ขีดเขียนฝาผนัง โต๊ะ ม้านั่ง การเขียนในสมุดแบบฝึกหัด ฝึกเขียนให้อ่านง่าย สะอาด รู้จักขีดเส้นคั่นหน้า ท างาน เป็นระเบียบเรียบร้อยและรวดเร็ว

2.10) การคัดลายมือ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เน้นการคัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เน้นการคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัดและตัวหวัดแกมบรรจงและชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เน้นการคัดตัวหวัดแกมบรรจง

2.11) การประสมอักษร

ฝึกการเขียนประสมคำด้วยพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ตามมาตรา ตัวสะกดต่าง ๆ และสามารถแยกคำตามลักษณะการประสมอักษรได้ การประสมอักษรเริ่มจากการ นำพยัญชนะและสระมาประสมเป็นคำว่ามีตัวสะกด การนำพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มาประสม เป็นคำไม่มีตัวสะกด การนำพยัญชนะและสระมาประสมเป็นคำที่มีตัวสะกดตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การเขียนคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดและคำที่มีกำรันต์

2.12) การเขียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้

เช่น การจดบันทึกความรู้หรือเรื่องราวต่าง ๆ การทำบัญชีคำหรือสมุด คำศัพท์ประจำชั้นหรือส่วนตัวไว้ใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียน การทำบัญชีคำเปรียบเทียบคำพื้นฐาน ที่ใช้การเขียนกับคำภาษาอื่น เพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะและความเข้าใจการอ่าน ฯลฯ

2.13) การให้พจนานุกรม

ฝึกวิธีใช้พจนานุกรมให้ถูกต้องและรวดเร็วและฝึกนิสัยการใช้พจนานุกรม เป็นประจำในการตรวจสอบความถูกต้องของการเขียน และการอ่านคำ ความหมาย และการใช้คำ

2.14) หลักเกณฑ์ทางภาษา

ในระดับประถมศึกษา การสอนหลักเกณฑ์ทางภาษาจะไม่สอนโดยตรง แต่จะสอนสอดแทรกในลักษณะของการใช้ภาษา ฝึกการใช้ภาษาจนผู้เรียนสามารถจับหลักเกณฑ์ทางภาษาได้ การเรียกชื่อชนิดของคำ จะเรียกโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและในขั้นสูงขึ้น จึงจะให้ผู้เรียนเรียกชื่อตามที่ใช้จริง เช่น คำนามเรียกคำชื่อ คำสรรพนามเรียกคำแทนชื่อ คำบุพบทเรียกคำ ต่อคำสันธานเรียกคำเชื่อม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทยและมีนิสัยรักการอ่าน

เนื้อหา

เนื้อหาในกลุ่มทักษะภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) แบ่งตามทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งกรมวิชาการ (2534 : 11-13) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1) การฟัง มีรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วย มารยาทที่ดีในการฟัง การฟังเรื่องราว ข่าว เหตุการณ์ คำโฆษณา คำอธิบาย การอธิบาย การรายงาน บริสนาคำท่าย คำพูดเปรียบเทียบ ภาพิต คำพังเพย การฟังบทความ บทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง นิทาน เพลง บทร้องเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก และการละเล่นต่าง ๆ สิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน ข้อเตือนใจที่ได้จากเรื่องราวและบทประพันธ์ที่ฟัง

2) การพูด มีรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วย มารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการพูด การใช้คำพูดที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคลตามคำแนะนำของครู การพูดออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธีเกี่ยวกับคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำควบกล้ำ คำที่มี ร ล การใช้อำนาจในการพูดตามหลักเกณฑ์ทางภาษา การพูดสนทนา เล่าเรื่อง อธิบาย บรรยายความรู้สึกรายงาน เรื่องราวต่าง ๆ โดยเน้นการใช้ภาษาเสียง ถ้อยคำ ความต่อเนื่อง และสาระสำคัญของเรื่อง

การอภิปรายซักถามแสดงความคิดเห็น และความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความที่พูด การใช้ทักษะการพูด ในการเล่านิทาน เล่าเรื่องราวแฝงคติธรรม แสดงบทบาทสมมุติ เล่นเลียนแบบ แสดงละคร เล่นปริศนาคำทาย ต่อคำคล้องจอง ร้องเพลง ท่องบทหรือกรอง การเล่นของเด็กที่มีบทร้อง กวี ละครเล่นต่าง ๆ โดยเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการร่วมกิจกรรมทางภาษา

3) การอ่าน มีรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วย การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการอ่าน การใช้พจนานุกรมและห้องสมุด การอ่านออกเสียง คำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่าน เกี่ยวกับคำพ้อง อักษรย่อ คำราชาศัพท์ ภาษิต คำพังเพย สำนวนภาษา เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ ที่นำมาใช้ในการอ่านแผนผัง แผนที่ และกราฟ การอ่านบทหรือกรองเป็นทำนองเสนาะ โดยเน้น การอ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องตามอักขรวิธี มีวรรคตอน ใช้สำเนียงได้เหมาะสมกับเรื่อง ทั้งนี้ทำให้คำพื้นฐานประมาณ 1,550 คำ และคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในการกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การอ่านออกเสียง และอ่านใจเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในครอบครัว สังคม ชุมชน บุคคล ตัวอย่างของท้องถิ่นหรือของชาติ นิทาน นิยายสำหรับเด็ก บทหรือกรอง เรื่องจากวรรณคดี สารคดี สั้น ๆ บทความ ประกาศ โฆษณา คำชี้แจง คำแนะนำ แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ ที่ประกอบ บทความหรือเรื่องราวที่นำมาอ่าน โดยเน้นการอ่านได้รวดเร็วตามเวลาที่กำหนด

4) การเขียน มีรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วย การคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร เขียนคำ วลี ประโยค และข้อความตามที่กำหนดให้โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 1,500 คำ และคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในการกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเกี่ยวกับการเขียนคำตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ คำควบกล้ำ อักษรนำ คำที่มีตัวการันต์ คำพ้อง คำที่มี ฤ ฎา คำประและไมประวิสรรชนีย์ การเขียน ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม ประโยคขอร้อง ประโยคคำสั่ง ประโยคแสดงความต้องการ ประโยคที่มีส่วนขยาย การเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายได้ ชัดเจน การเขียนเครื่องหมาย อักษรย่อ การเว้นวรรคตอน ย่อหน้า และการใช้คำราชาศัพท์

การเขียนตามคำบอก เขียนเล่าเรื่อง เขียนรายงาน บันทึกความรู้จากการอ่านและการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน เขียนคำอธิบาย บรรยายภาพ เขียนจดหมาย ย่อความ เขียนกรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนข้อความในโทรเลข คำขวัญ คติพจน์ เขียนเรื่องจากจินตนาการ เขียนคำสัมผัสคล้องจอง และบทหรือกรองง่าย ๆ

จากที่กล่าวมานั้นเป็นเนื้อหาหลักทั้ง 4 ทักษะ จากหลักสูตรภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งครูผู้สอนจะต้องยึดเป็นหลักในการสอน ส่วนเนื้อหาย่อยของแต่ละเรื่องนั้นครูผู้สอนจะต้องกำหนดเอง โดยพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับจุดประสงค์ คาบเวลาเรียน นักเรียน และสภาพท้องถิ่น

การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน เป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาในกลุ่มทักษะที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ครูจะต้องกระทำก่อนที่จะสอนในแต่ละครั้ง เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ซึ่งเมื่อมีการเตรียมการสอนแล้วก็จัดทำเป็นแผนการสอนหรือบันทึกการสอน มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายและข้อคิดเกี่ยวกับการเตรียมการสอนไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 43) กล่าวว่า การเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร ในเนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับประดิษฐ์ อินทร์บุรี (2535 : 25) ที่กล่าวว่า การเตรียมการสอน เป็นการคาดการณ์หรือการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการเลือกวิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาที่จะสอน และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

นอกจากนี้จากเอกสารการสอนชุดวิชาการสอนคณิตศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2525 : 367) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่สำคัญที่สุดของครูผู้สอน คือ การสอน ผู้สอนจะต้องคิดว่า จะสอนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเตรียมการสอนหรือการทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะทำการสอน จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้ผู้สอนเป็นบุคคลผู้สามารถดำเนินการสอนของตนไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ การฝึกฝนและพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อประสิทธิภาพทางการศึกษาและไม่ว่าการปฏิบัติกิจการ

งานใด ๆ จำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้าไว้ก่อนเสมอ เพื่อให้กิจการดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย
ที่วางไว้ในกระบวนการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ครูจะต้องมีการเตรียมการสอน

สำหรับสังกัด อุทรานันท์ (2529 : 105) กล่าวว่า

การวางแผนการเรียนการสอนหรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "การเตรียมการสอน"
เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการเรียน
การสอนเป็นการคิดล่วงหน้าอย่างรอบคอบว่าจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร เมื่อถึง
เวลาจริง ๆ ก็ดำเนินการไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ถ้าหากไม่ได้วางแผนการเรียนการสอน
ไว้ล่วงหน้า ก็มักจะเกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย เกิดการขลุกขลักสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ
กิจกรรมที่ดำเนินไปนั้นเป็นไปอย่างไม่ดีเท่าที่ควร การเรียนการสอนที่ดำเนินการโดยขาดการ
วางแผนการเรียนการสอน จึงเป็นไปโดยขาดคุณภาพ ผู้เรียนก็มักจะไม่คอยได้รับความรู้ความ
เข้าใจ ไม่มีความสามารถหรือไม่เกิดทักษะเท่าที่ควร

ในการเตรียมการสอนและทบทวนการสอนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ (2534 : 32-34) ได้เสนอแนวปฏิบัติไว้ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของกลุ่มประสบการณ์
จุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ และคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งได้กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ของนักเรียน เนื้อหาสาระ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครูจะสอนในแต่ละ
รายวิชารายวิชา

2) ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือหลักการสอน แนวการสอนเพื่อให้เข้าใจจุดเน้น
ของหลักสูตร เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร สาระสำคัญที่ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงบทบาท
ของครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอน
ในกลุ่มประสบการณ์

3) นำโครงสร้างเนื้อหาวิชา จุดหมายของกลุ่มประสบการณ์ และจุดประสงค์รายวิชา
มากำหนดหัวข้อเนื้อหาหลัก หัวข้อเนื้อหาย่อย โดยให้สัมพันธ์กับอัตราเวลาเรียนที่กำหนดหาในกลุ่ม
ประสบการณ์ เป็นการกำหนดการสอนระยะยาว

4) ศึกษาตัวอย่างแนวการสอนในกลุ่มครู แล้วจัดทำแผนการสอน กำหนดกิจกรรม
การเรียนการสอน คาบเวลาที่เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละ
หัวข้อ เพื่อครูนำไปปรับให้เหมาะสมกับเวลาที่จัดไว้ในตารางเรียนแต่ละวันในแต่ละสัปดาห์ต่อไป

5) จัดทำแผนการสอน โดยครูจะต้องพิจารณาหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบ เช่น หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สารระสำคัญสำหรับครู หนังสือเรียน สื่อการเรียนการสอน วัสดุ สำหรับนักเรียนที่ฝึกปฏิบัติ ข้อทดสอบสำหรับวัดและประเมินผลนักเรียน ในส่วนขององค์ประกอบ ของแผนการสอนนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ (สุพล วังสินธ์, 2536 : 7) ดังนี้

5.1) สารระสำคัญ คือ ความคิดรวบยอดหรือหลักการ หรือโครงสร้างของ เนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากการเรียนในเรื่องนั้น ๆ ไปแล้ว

5.2) จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์มาจาก หลักสูตรในคำอธิบายรายวิชา เป็นสิ่งที่จะบอกให้ทราบว่า จะจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในขั้นตอน ของทักษะ เช่น ชั้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เมื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ควรจะมีจุดประสงค์ย่อย เพื่อนำทางไปสู่การเรียนรู้ ปลายทางนั้นด้วย ฉะนั้นจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ความครอบคลุม ความชัดเจน และความเหมาะสม

5.3) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทาเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้ฝึกปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานรายบุคคล ฉะนั้นกิจกรรมจะต้องเน้นให้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความน่าสนใจ ความเหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5.4) สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ฉะนั้นสื่อการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีความน่าสนใจ ความประหยัด และช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ ได้เร็วขึ้น

5.5) การวัดและประเมินผล คือ การประมาณค่าของสิ่งต่าง ๆ เพื่อบอก คุณภาพของสิ่งนั้น เช่น การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการบอกคุณภาพว่า นักเรียนมี ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้มีการพัฒนาหรือต้องปรับปรุงแก้ไข ครูจะต้องใช้เครื่องมือ หลาย ๆ ชนิด เพื่อจะได้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้

5.6) กิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน ในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนโดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียน รวมทั้งกิจกรรมเพื่อซ่อมเสริมและการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและ

เห็นคุณค่าของวิชาที่เรียน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2528 : 265-278) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการเตรียมการสอนไว้ในเอกสารการสอนชุดพฤติกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ 11-17 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) การเตรียมผู้เรียน เป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้มากที่สุดอันประกอบด้วย ความพร้อมด้านเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงทักษะที่อาศัยพื้นฐานทางความคิด คำศัพท์ และความพร้อมด้านแรงจูงใจ เป็นความพร้อมที่จะทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนและกระทำอย่างมีความหมาย แรงจูงใจและเป้าหมายของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจึงควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนและต้องให้ทราบเป้าหมายของการเรียนทุกครั้ง การเตรียมนักเรียนเนื่องจากแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการที่จะเริ่มสอนเนื้อหาใหม่ครูจะต้องประเมินสภาพของนักเรียนก่อน โดยพิจารณาจากการทดสอบก่อนเรียน ประวัติการเรียน ระเบียบสะสม ผลงานที่ทำหรือการเรียนในชั่วโมงก่อน ๆ เพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน แล้วจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ต่อเนื่อง แต่ถ้านักเรียนยังมีพื้นฐานความรู้หรือทักษะไม่เพียงพอ ครูก็จะได้เสริมสร้างให้ใหม่จนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนเรื่องใหม่ต่อไป โดยการให้ทำแบบฝึกหัดที่ครูกำหนดหรือให้ทำจากบัตรงานสอนซ่อมเสริมให้สอนเรื่องที่เป็นพื้นฐานหรือจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อม เป็นต้น

2) การเตรียมตัวครู ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน จึงต้องมีทักษะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร วัสดุหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรียนแก่ผู้เรียน พร้อมทั้งปรับปรุงและฝึกฝนตนเองให้สามารถสอนได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างได้ผล การเตรียมตัวครูนั้นครูจะต้องศึกษากำหนดการสอน คู่มือครูว่า เนื้อหาที่จะสอนนั้นต้องการให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร จะต้องปลูกฝังคุณธรรมอะไร จะจัดกิจกรรมอย่างไร จะใช้สื่อการสอนและมีการวัดและประเมินนักเรียนอย่างไรบ้าง ที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด

3) การเตรียมบทเรียน ครูจะต้องเตรียมบทเรียนตลอดจนตัวอย่างและแบบฝึกหัดที่จะสอนแต่ละครั้งไว้ล่วงหน้าเสมอ โดยการกำหนดเรื่องและขอบข่ายของเนื้อหาที่จะใช้สอน แล้ว

กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุเป็นเชิงพฤติกรรม ต่อจากนั้นก็วิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งการวางแผนเรื่องด้วยการแตกเนื้อหาย่อยแล้วจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาย่อย แล้วจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหา หลังจากนั้นจึงกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติ อาทิ การทดสอบก่อนก่อนสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล เป็นต้น ถ้ามีโรคาสได้ทดลองปฏิบัติการและมีการปรับปรุงแก้ไขก็จะยิ่งสมบูรณ์ขึ้น

4) การเตรียมสื่อการเรียนและสภาพแวดล้อมทางการเรียน สื่อการเรียนเป็นเครื่องมือที่ช่วยเราความสนใจและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ครูจึงควรใช้สื่อประกอบการสอนทุกครั้ง สื่อมีทั้งของจริงและภาพ ครูจะต้องเตรียมและเลือกใช้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม พร้อมทั้งคำนึงถึงวัยและความสามารถของผู้เรียนด้วย ในส่วนของการเตรียมสภาพแวดล้อมทางการเรียนอันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านกายภาพและจิตภาพทางด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดโต๊ะ ม้านั่ง ให้เหมาะสมกับกิจกรรม การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานนักเรียน การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนภายนอกห้องเรียน ได้แก่ การจัดอาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบ ร่มรื่นสวยงามทางด้านจิตภาพ ได้แก่ การจัดเวลาให้เหมาะสมกับการยอมรับและเป็นกันเองกับนักเรียน ครูจะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมใดบ้างที่มีผลต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 133) กล่าวว่า แผนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ครูสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีครูคนใดสอนได้ดีโดยไม่มีการเตรียมการ ไม่ว่าครูคนนั้นจะเก่งสักปานใด ครูจึงจำเป็นต้องทำแผนการสอน โดยเฉพาะครูประถมศึกษาที่มีงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนหลายอย่างด้วยแล้ว แผนการสอนยังมีความจำเป็นโดยยอมเสียเวลาในการจัดทำ แต่จะประหยัดเวลาในตอนหลัง

นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 137-140) ได้เสนอขั้นตอนการจัดทำแผนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2) วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม โดยพิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตร และจุดประสงค์การเรียนรู้ใน บ.02 ซึ่งเป็นจุดประสงค์ปลายทางที่มีเนื้อหาสาระเหมือนกัน

3) กำหนดหน่วยการเรียนและคาบเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ควรจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์ทักษะ ดังนั้นจึงควรจัดเป็นหน่วยการเรียน ควรกำหนดให้สัมพันธ์กับ จำนวนบทเรียนของหนังสือเรียน เช่น หนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี 18 บท การจัดหน่วยการเรียนควรจัด 18 หน่วย หรือเพิ่มขึ้นมาอีก 1 หน่วย เพื่อสรุปบททวนก็ได้ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม ในแต่ละหน่วยการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม แต่ละบทเรียนตามคู่มือครูเป็นหลัก แล้วพิจารณาเพิ่มเนื้อหากิจกรรมที่หลักสูตรกำหนด แต่ยังไม่มีส่วน คู่มือครูไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนตามความเหมาะสม

การพิจารณาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมแต่ละหน่วยเรียนนั้น ควรพยายามกำหนด หรือจัดกิจกรรมให้ฝึกทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้ครบหรือให้ได้ฝึกหลาย ๆ ทักษะ และ กำหนดให้สัมพันธ์กัน เช่น กำหนดให้ฟังเรื่องจากประสบการณ์ ก็ควรให้เล่า เขียน และอ่านเรื่อง จากประสบการณ์ เป็นต้น

ข้อควรคำนึงในการจัดหน่วยการเรียนนี้ คือ ต้องจัดให้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้นจึงควรวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมแต่ละข้อปรากฏอยู่ในหน่วยใดบ้าง ก็จัด ครบถ้วนหรือไม่

4) กิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละหน่วยการเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์และเวลาเรียนที่กำหนด

5) สื่อและอุปกรณ์ ควรจัดสื่อและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว

6) การวัดและประเมินผล ควรกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง

การจัดทำแผนการสอนเป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระและจุดประสงค์ของหลักสูตรกับ หลักจิตวิทยาการศึกษา นวัตกรรมการเรียนใหม่ ๆ และปัจจัยความพร้อมของโรงเรียน ตลอดจน ความต้องการของผู้ปกครองและสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน จะช่วยให้ครูมีทิศทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ซึ่งครูต้องศึกษาและทำความเข้าใจแต่ละขั้นตอน ของการจัดทำแผนการสอนอย่างละเอียด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและให้นักเรียน ปลายทางประสบการณ์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

หัวข้อในการจัดทำแผนการสอน ซึ่งนิยามไว้กันมีดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 136-137)

- 1) สาธารณคดี เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อเรียนตามแผนการสอนนี้แล้ว
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อเรียนตามแผนการสอนนี้แล้ว
- 3) เนื้อหา เป็นเนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมและต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเสนอขั้นตอนหรือกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 5) สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดในแผนการสอน
- 6) การวัดและประเมินผล ระบุขั้นตอนหรือวิธีการวัดผล เพื่อประเมินผลว่า นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้
- 7) กิจกรรมเสนอแนะ เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

จึงสรุปได้ว่า การที่ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งนั้น จะต้องมีการเตรียมการสอนก่อน โดยศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อกำหนดแนวทางในการสอน เขียนเป็นแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ซึ่งได้แก่ สาธารณคดี จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลประเมินผล และกิจกรรมเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ไซยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 116) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่ผู้สอนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียน ผู้สอนควรรู้เทคนิคการสอน สื่อ และแหล่งความรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้กิจกรรมการเรียนได้ผล ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียน ดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการเรียน อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ในลักษณะของกิจกรรมการเรียนตามจุดประสงค์การเรียน โดยใช้ประยุกต์ทฤษฎีการสอนมาเป็นเทคนิคการสอนให้เหมาะสม
- 2) ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะด้วยการใช้เทคนิคและสื่อการเรียนที่เหมาะสม มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนทันที เมื่อมีข้อสงสัย
- 3) ให้การเสริมแรงหรือประสบการณ์แห่งความสำเร็จเมื่อผู้เรียนปฏิบัติถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย อาจงดการเสริมแรงเมื่อผู้เรียนยังไม่ประสบความสำเร็จ
- 4) จัดกิจกรรมการเรียนอย่างเป็นขั้นตอนทีละน้อย เพื่อให้ผู้เรียนได้ครุ่นคิดและจัดกระบวนการความรู้ได้ทันและเหมาะสม มีการสอนซ่อมเสริม สำหรับผู้เรียนที่เรียนช้าและเร็วตามลำดับ

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2532 : 21-22) ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยทดลองเกี่ยวกับการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ สรุปได้ว่า เทคนิควิธีสอนและกิจกรรมที่สามารถทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้มี 2 ลักษณะ คือ

- 1) เทคนิควิธีสอนที่ครูเป็นผู้มีบทบาทและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ การตั้งปัญหา คำถามให้นักเรียนตอบ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การอภิปรายซักถาม การสาธิต การทดลอง การค้นคว้า รายงาน การใช้วิทยากรท้องถิ่น การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ การศึกษานอกสถานที่ การให้ตัวแบบ การปรับพฤติกรรม การสร้างความตระหนัก การเล่านิทาน การเล่าเรื่อง จากประสบการณ์ การร้องเพลง การฝึกทักษะ และการใช้ใบงาน
- 2) เทคนิควิธีสอนที่นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมและครูเป็นที่ปรึกษา คือ การให้ศูนย์ การเรียน การเข้าทำเรียนสำเร็จรูป การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นละคร การใช้กิจกรรมการเล่นพื้นเมือง การเล่นเกม การแข่งขัน การฝึกปฏิบัติจริง การจัดทำที่

การใช้กระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง การแสดงนิทรรศการ

เทคนิควิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้มากที่สุด คือ การบรรยาย การตั้งปัญหาและคำถาม การศึกษาค้นคว้า รายงาน การอภิปรายซักถาม การเล่านิทาน-เล่าเรื่องจากประสบการณ์ การให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมและเทคนิควิธีสอนที่ครูไม่ค่อยได้ใช้ คือ การสาธิตการอภิปราย การทดลอง และการปฏิบัติจริง

เทคนิควิธีสอน/กิจกรรมที่นักเรียนชอบและสนใจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คือ การทำงานกลุ่ม การเล่นเกม การแข่งขัน การแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมที่นักเรียนสนใจน้อยที่สุด คือ การเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องฝึกหลักการของสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 17-18) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้อง คล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำ แล้วจึงฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งส่งเสริมความคิดควบคู่กันไปด้วยการกำหนดจุดประสงค์ในการสอน แม้ว่าจะกำหนดทักษะใดทักษะหนึ่งขึ้นมา เช่น ฟังแล้วจับใจความสำคัญได้ ในขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะมีการอ่าน คือ มีคนอ่านให้ฟังและมีการพูดเพื่อตอบคำถาม แสดงความเข้าใจ นอกนั้นอาจมีการเขียนตอบคำถาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะทางภาษาจะสัมพันธ์ตามธรรมชาติ การสอนภาษาไทยเชิงทักษะสัมพันธ์นี้จึงเป็นสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก

2) สอนให้ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา การเรียนภาษา เป็นการเลียนแบบอย่างหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องเรียนภาษาที่เป็นต้นแบบจากครูผู้สอน ต่อจากนั้นผู้เรียนจะรู้จักปรับปรุง หรือเลียนแบบให้เป็นภาษาของตนเองจากการฝึกทักษะทางภาษาบ่อย ๆ และท้ายสุดผู้เรียนจะพัฒนาการใช้ภาษาจากความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้รูปแบบการใช้ภาษาใหม่ ๆ กระบวนการเรียนภาษาโดยทั่วไปอาจจะเริ่มต้นจากการเรียนคำก่อน ผู้เรียนจะต้องฝึกอ่านและเข้าใจความหมายของคำ รู้จักนำคำไปใช้แต่งประโยคให้ถูกต้องได้ใจความ จากนั้นฝึกการนำประโยคไปเรียงต่อกันให้เป็นเรื่องราวหรือเป็นข้อความตามลำดับ การฝึกทักษะการใช้ภาษาเน้นการสื่อความหมายให้ตรงกัน ตลอดจนส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิจารณ์คุณภาพการใช้ภาษา

- 3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาและให้รู้วัฒนธรรมทางภาษา
- 4) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิดการแก้ปัญหาและให้มีวิจารณ์งานในการใช้ภาษา
- 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ
- 6) ปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสารและในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ
- 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงามของภาษา เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ โดยใช้ธรรมชาติ บทร้อยแก้ว และร้อยกรองที่เหมาะสมกับวัยและระดับขึ้นมา เป็นสื่อการเรียนการสอน
- 8) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและเฝ้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- 9) สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้การเรียนบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร
- 10) ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำและจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 11) นำภาษาที่ใช้งานสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
- 12) ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอนและการสื่อความในใจเรียน
- 13) เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ในการวัดผลประเมินผลต้องคำนึงถึงวัยและระดับชั้น ผู้เรียนในชั้นต้น ๆ จะฝึกเรื่องที่มีโครงสร้างง่าย ๆ พอขั้นสูงขึ้นไปจะยากขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ ดังนั้นขั้นตอนความสามารถของผู้เรียนจะเป็นไปตามกระบวนการที่ครูสอน เรื่องบางอย่างสามารถเรียนได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย เช่น การรายงาน การอภิปราย การจัดทำที่ ฯลฯ จึงต้องมีการวัดผลหรือประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ที่ต่างกัน โดยคำนึงถึง

พัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก

- 14) ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเอง เพื่อพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นตามลำดับ
- 15) ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง
- 16) สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษาด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาไทย
- 17) จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยด้วยความสนใจและสนุกสนานโดยใช้เกม เพลง เป็นสื่อช่วย เพื่อให้ผู้เรียนชอบเรียนภาษาไทยและรักภาษาไทย
- 18) จัดทำหนังสือที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนมาก ๆ หรือส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

นอกจากแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยดังกล่าวแล้ว หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 19-20) ได้สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) คิดวิเคราะห์วิจารณ์ให้ผู้เรียนสังเกตข้อความที่ครูสื่อสารให้ผู้เรียน แล้วคิดวิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ผู้รับสาร โอกาสที่ใช้ในการสื่อสารและวิธีการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นความจำเป็นของการใช้ภาษาสื่อสารให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- 2) กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนวางแผนกำหนดวิธีนำเสนอ เช่น การใช้ภาษาในการขู่ ขู่ ทำหาย หรืออุบมาอุบไปเมื่อกำหนดรูปแบบของภาษาที่จะนำเสนอและกำหนดโครงเรื่องประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกซ้อมการนำเสนอ เช่น พูดในใจ พูดหน้ากระจก เขียนใส่กระดาษให้คนอื่นอ่าน เป็นต้น
- 3) ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนโดยการนำเสนอด้วยวิธีการภาษาและโครงเรื่องที่ได้กำหนดไว้ โดยครูคอยกระตุ้นและให้กำลังใจให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยความชื่นชม
- 4) ประเมินระหว่างปฏิบัติ ขณะที่ผู้เรียนนำเสนอเรื่องราวด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่นั้นครูคอยแนะนำให้ผู้เรียนสังเกตการนำเสนอของตนเองว่า มีข้อบกพร่องอะไร มีสาเหตุมาจากอะไร และจะมีแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

5) ปรับปรุงฯให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เมื่อผู้เรียนได้สังเกตและประเมินการนำเสนอของตนเองจนทราบข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไข แล้วให้ผู้เรียนปรับปรุงการนำเสนอของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

6) ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ เมื่อผู้เรียนได้ปรับปรุงการนำเสนอของตนเองจนดีขึ้นแล้ว ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดทักษะแล้วให้ผู้เรียนอภิปรายถึงผลที่ได้จากการนำเสนอ นั้น เช่น ท้าให้ผู้รับสารเข้าใจสารอย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2529 : 711-717) ได้เสนอแนะประเภทของกิจกรรมการสอนภาษาไทยไว้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความรู้ ได้แก่ การค้นคว้า การทนายปัญหาการยกตัวอย่าง และการทดลอง
- 2) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความคิด ได้แก่ การวิจารณ์ตัวละคร การสรุปข้อคิด การอภิปราย การได้วาที การวิจารณ์ข่าวเหตุการณ์ ตลอดจนถึงคำโฆษณาวรรณเชื่อประเภทต่าง ๆ
- 3) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างทักษะทางภาษา ได้แก่ การอภิปรายการแสดงละคร การแข่งขันกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา ฯลฯ
- 4) กิจกรรมประเภทเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ได้แก่ การใช้เพลง ประกอบการสอน การเล่านิทาน การเล่นเกม การจัดประกวดผลงานภาษาไทย การจัดนิทรรศการ เสริมความรู้ทางภาษาไทย ฯลฯ

จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น ครูผู้สอนต้องรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม โดยเลือกให้สอดคล้องกับ เนื้อหาสาระและกิจกรรมในทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกให้ใช้ความคิดและมี วิจารณ์แผนการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน

(อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2537 : 223)

อุมา เศรษฐสุข (2536 : 32) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน เพื่อเสริมบรรยากาศการเรียนให้น่าสนใจและจูงใจให้นักเรียนใหม่เพื่อหน่วยต่อการเรียน

สวนโกวิท ลีอกิจนา (2538 : 59) ได้สรุปความหมายของการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนว่า หมายถึงสภาพหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนในขณะที่ทำการสอน ตลอดจนการจัดบริเวณห้องเรียนอันมีผลต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนไว้ดังต่อไปนี้

ชวด บุญประเสริฐ (2530 : 29) กล่าวว่า การควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งหลาย ๆ องค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าครูสามารถควบคุมชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนได้ จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าครูควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนไม่ได้ ห้องเรียนจะมีความสับสนยุ่งเหยิง การเรียนการสอนก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุกรี เตชะเอนก (2532 : 53) ที่กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนมาก เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนสามารถกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียนหรือเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนก็ได้ ซึ่งครูควรจะทำให้ความสนใจและความสำคัญในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เอ็มเมอร์ และคณะ (Emmer, et al, 1981) และ คูนิน (Kounin, 1970) อ้างถึงในวิชาดา สิบประจักษ์ผล (2536 : 23) ศึกษาพบว่า การจัดการห้องเรียนที่ดีมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่เรียนกับครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการห้องเรียนที่มี

ประสิทธิภาพ สามารถทำคะแนนข้อสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้สูงกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่ครูจัดการฯให้นักเรียนมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับบทเรียนได้น้อยกว่า

บรรยากาศในชั้นเรียนจะดีหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 178--180) ได้วางแนวทางในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1) พฤติกรรมของครู

1.1) ครูต้องให้ความสำคัญกับตนเองกับนักเรียน

1.2) ครูต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างสม่ำเสมอ สุภาพ และเชื่อถือได้งดเว้นอารมณ์เฉียว ไม่ลำเอียง

1.3) ครูไม่ควรทำตนเป็นคนสำคัญเพียงคนเดียวในห้องเรียน แต่ควรทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนและของโรงเรียน

1.4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูไม่ว่าจะเป็นครูกับครู หรือครูกับครูใหญ่ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกัน

1.5) เมื่อโรงเรียนออกข้อแนะนำข้อห้าม ระเบียบหรือคำสั่งใด ๆ ขึ้นในโรงเรียนจะต้องมีการรักษาระเบียบหรือคำสั่งนั้นอย่างสม่ำเสมอหน้ากัน

2) การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์

2.1) ควรจัดห้องเรียนให้นักเรียนมีความสะดวกและคล่องตัวพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

2.2) การจัดโต๊ะเก้าอี้ควรจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม

2.3) ควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีอิสระ

2.4) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งและดูแลรักษาห้องเรียน

2.5) ห้องเรียนควรได้รับการรักษาความสะอาดให้นักเรียน สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมือนบ้าน

2.6) ควรจัดให้มีมุมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้และการแสดงผลงานของแต่ละกลุ่มประสบการณ์

กรมสามัญศึกษา (2532 : 43) ได้เสนอแนะการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนว่า จะต้องมีส่วนร่วมเอื้อต่อการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการที่จะให้นักเรียน

ได้รับความรู้และประสบการณ์ที่มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวาแจ่มใส น่าเรียน สนุกสนาน เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล ซึ่งในการดำเนินการสอนควรยึดหลักต่อไปนี้

- 1) ใช้เทคนิควิธีสอนหลาย ๆ อย่าง
- 2) ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง
- 3) ส่งเสริมยั่วเย้าให้เด็กค้นคว้า
- 4) ให้เด็กได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ
- 5) สนับสนุนให้เด็กได้วางแผนปฏิบัติงานกันเองมากที่สุด
- 6) สนับสนุนให้เรียนด้วยการอภิปราย ค้นคว้าทั้งในและนอกห้องเรียน

จากเอกสารการสอน ชุดวิชาพฤติกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ 1-5 ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2524 : 146-147) ได้เสนอแนะการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี เพื่อให้นักเรียนทำงานอย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น ครูไม่ควรเคร่งครัดกับระเบียบวินัยในห้องเรียนมากนัก ไม่ควรบังคับให้นักเรียนนั่งนิ่ง ๆ ควรให้นักเรียนได้เดินไปมาตามความจำเป็นของการเรียนในแต่ละวิชา ชีวิตในห้องเรียนควรมีบรรยากาศทางด้านกายภาพและจิตภาพ บรรยากาศด้านกายภาพ ได้แก่ การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียน จัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับการเรียน ไม่ควรจัดเป็นแบบเดียวกันตลอด มีการจัดมุมอุปกรณ์ มุมอ่านหนังสือ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด ส่วนบรรยากาศทางด้านจิตภาพครูจะต้องให้ความสนใจ ความอบอุ่นและเป็นกันเองแก่นักเรียน ยอมรับนักเรียนและพยายามสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับนักเรียนให้เกิดขึ้น

สำหรับทัศนีย์ ผลเนื่องมา (2526 : 42-47) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนไว้ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ครู เป็นผู้ที่ควบคุมบรรยากาศในห้องเรียน ครูควรที่จะสร้างบรรยากาศที่สดชื่นสนุกสนาน ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงแก่นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลสำคัญในห้องเรียน นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความสามารถไม่เท่ากัน บางคนมีปัญหาครูควรจะทำให้ความใกล้ชิดเอาใจใส่และสนใจกับปัญหาของนักเรียน จะทำให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียนและการเรียนจะมีบรรยากาศที่ดี

วิธีสอน ครูควรพยายามใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และใช้สื่อการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียน
เกิดความรู้ความเข้าใจได้รวดเร็วและกระตือรือร้นที่จะเรียน

การจัดห้องเรียน การจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นสิ่ง
สำคัญมาก การจัดห้องเรียนอาจทำโดยการจัดป้ายนิเทศที่ตั้งจุดความสนใจและเข้ากับบทเรียน มี
กระดานดำ ผนังของตู้หรืออ่างเลี้ยงปลา มุมหนังสือ ห้องเรียนที่สะอาด และเป็นระเบียบ
พอควร

นอกจากนั้นพวงรัตน์ วิเวกานนท์ (2526 : 16) ได้เสนอวิธีจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
ไว้ดังนี้

ต้องจัดให้ยืดหยุ่นได้ตามความสมควร ให้มีเนื้อที่ให้นักเรียนจะออกมาเล่าเรื่องหรือแสดง
สิ่งที่นำเสนอให้เพื่อนชั้นดูหรือฟังได้ โต๊ะ เก้าอี้เป็นชนิดเบา ๆ เคลื่อนย้ายหมุนเวียนได้ง่าย
จะได้สะดวกในการจัดกลุ่มย่อยหรือค้นคว้าสิ่งต่าง ๆ ควรจัดมุมหนังสือให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า
มีป้ายนิเทศไว้ติดแสดงผลงานของนักเรียน มีกระดานทรายไว้จัดแสดงแผนผัง ทิศทาง หรือหุ่นจำลอง
ต่าง ๆ การเลี้ยงต้นไม้ในร่มไว้ในกระถางเล็ก ๆ ช่วยทำให้ห้องดูสดชื่น เด็กได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ได้
ช่วยรดดูแลต้นไม้ และเรียนรู้การบำรุงต้นไม้ ดิดผลงานของนักเรียน เช่น คณิตศาสตร์ ศิลปะ ฯลฯ
เพื่อดึงดูดความสนใจ ควรมียุกรณ์ที่ใช้ในการฝึกงาน เขียน คัดเลข ความสะอาดเป็นระเบียบ
เรียบร้อย เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องดูแลเอาใจใส่สม่ำเสมอ นักเรียนจะได้ติดเป็นนิสัย

จากเอกสารที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่ง
ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ดังนั้นการศึกษาปัญหาการสร้างบรรยากาศ
ชั้นเรียนของครูผู้สอนภาษาไทย จึงมีความจำเป็นเพื่อนำมาประกอบการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา
ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึงสิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ที่ผู้สอนคิดประดิษฐ์ขึ้นหรือนำมาจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 4)

สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก ซึ่งเคมป์ (Kemp, 1985 : 133-134) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จด้วยการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะสื่อช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 30) แบ่งประเภทของสื่อไว้ดังนี้

- 1) สื่อประเภทของจริงของจำลอง หมายถึงสิ่งของที่ปรากฏอยู่จริงและสิ่งของที่เป็นตัวแทนสิ่งที่มีอยู่จริง
- 2) สื่อประเภทชุดฝึก/แบบฝึก หมายถึงสิ่งที่จัดทำเป็นชุดหรือเป็นรูปเล่ม โดยนำมาใช้กับนักเรียนเพื่อฝึกทักษะการเรียนรู้ครั้งหนึ่ง ๆ
- 3) สื่อประเภทสื่อประสม หมายถึงสิ่งที่จัดทำประกอบกันเป็นหน่วยหนึ่ง ๆ โดยในหน่วยนั้น ๆ จะประกอบด้วยสื่อตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปประกอบกัน ในการนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4) สื่อประเภทวัสดุ หมายถึงสิ่งของที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่ม เป็นแผ่น ขึ้นหรืออื่น ๆ ที่นำมาใช้ร่วมกับเครื่องหรือฮาร์ดแวร์ โดยสื่อดังกล่าวจะมีลักษณะค่อนข้างชั่วคราวเสียหายง่าย
- 5) สื่อหนึ่งทาง หมายถึงสื่อที่ครูเป็นผู้นำมาใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งหนึ่ง ๆ
- 6) สื่อสองทาง หมายถึงสื่อที่ครูและนักเรียนใช้ร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งหนึ่ง ๆ
- 7) สื่อเรียนด้วยตนเอง หมายถึงสื่อที่นักเรียนนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

ส่วนขยายศ เรื่องสุวรรณ (2533 : 90) กล่าวว่า ถ้ามีการเลือกซื้อสื่อได้อย่างเหมาะสม สื่อจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนดังนี้

- 1) จูงใจให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและสนใจเรียนมากขึ้น
- 2) ให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างมีความหมาย
- 3) ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีและมีความประทับใจในสิ่งที่เรียน
- 4) อธิบายเนื้อหาวิชาและทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน
- 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น

สำหรับสมพร มั่นตะสูตร (2526 : 198) ได้เสนอแนะหลักในการพิจารณาเลือกสื่อให้เหมาะสม ดังนี้

- 1) สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
- 2) เหมาะสมกับวัยและความต้องการของนักเรียน
- 3) มีลักษณะเข้าความสนใจ
- 4) ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย
- 5) ช่วยประหยัดเวลาให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็วขึ้น
- 6) ควรเป็นสื่อที่จัดหาหรือจัดทำได้ง่าย ครูสามารถทำเองได้หรืออาจให้นักเรียน

ช่วยทำ

- 7) สามารถใช้ประโยชน์คุ้มค่า
- 8) เสริมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การใช้สื่อการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสอดคล้อง (วันทยา วงศ์ศิลป์ภิรมย์ และ รัตนะ บัวสนธ์ 2537 : 65) ดังนี้

1) สื่อการเรียนการสอนประเภทสื่อวัสดุ สื่อชุดฝึก/แบบฝึก และสื่อประสมเป็นสื่อการสอนที่น่าจะได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้สอนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพราะสื่อการเรียนการสอนทั้งสามประเภทนี้มีประสิทธิภาพต่อความสามารถทางการเรียนภาษาไทยโดยรวมดีกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2) การนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น การนำมาใช้ในลักษณะเป็นสื่อทางเดียว (สื่อที่ใช้โดยครู) ยังคงเป็นการใช้ที่มีประโยชน์ ดังนั้นควรจะได้ส่งเสริมให้ครูมีการนำสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรรย์ (2523 : 222-223) ได้เสนอแนะวิธีการใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทย ดังนี้

- 1) สื่อที่ใช้ในห้องเรียนมีขนาดใหญ่ เพื่อให้นักเรียนเห็นทั่วถึง
- 2) สื่อที่ใช้ต้องสอดคล้องกับเรื่องที่สอน
- 3) ก่อนใช้ควรตรวจสอบสภาพสื่อและศึกษาวิธีใช้
- 4) ตกงทาความเข้าใจกับผู้ช่วยกรณีเป็นสื่อประเภทต้องมีผู้ช่วย
- 5) วางแผนการใช้ล่วงหน้า
- 6) กำหนดเวลาโดยประมาณในการใช้สื่อ
- 7) ใช้สื่อที่เหมาะสมกับความสนใจ ประสบการณ์ และสติปัญญาของนักเรียน
- 8) ขณะที่ใช้สื่อ ครูไม่ยืนบังหรือหันหลังให้นักเรียน
- 9) ควรใช้ไม้ชี้สื่อ
- 10) คอยดูปฏิริยาของนักเรียนขณะที่ครูใช้สื่อ
- 11) สื่อการสอนที่ยังไม่ใช้ควรจะเก็บไว้ ไม่ควรให้นักเรียนเห็นก่อน เพราะจะทำให้

ความสนใจของนักเรียนลดลงเมื่อถึงเวลาใช้

- 12) ข้อความที่อธิบายได้สื่อควรกระชับรัด ไม่ยืดเยื้อเกินไป ตัวอักษรควรใหญ่
- 13) อย่าปล่อยเวลาให้นักเรียนคอยนานในขณะที่ครูจะแสดงสื่อการสอน
- 14) สื่อที่จำเป็นต้องใช้โต๊ะ ขาหยั่ง เวที ควรจัดเตรียมไว้ให้พร้อม
- 15) สื่อที่ใช้เสร็จแล้วควรเก็บให้พ้นสายตานักเรียน เพื่อไม่ให้เกิดความสนใจของนักเรียน
- 16) ไม่ควรส่งสื่อการสอนต่อ ๆ ไปตามโต๊ะ เพราะจะทำให้นักเรียนที่รอดูนั้นขาด

ความสนใจเรียน

- 17) สื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมกลุ่มควรมีคำสั่งชัดเจน มีจำนวนเพียงพอ
- 18) สื่อประเภทเทปบันทึกเสียงที่ใช้แทนครูได้นานบางโอกาสก่อนที่นักเรียน จะนำไปฝึก
- นอกเวลาเรียน ครูควรแนะนำวิธีใช้ สาธิตวิธีใช้ และติดตามผลด้วย
- 19) การใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งในห้องเรียน ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือครู

บ้างตามสมควร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 4-5) ได้เสนอแนะการเก็บรักษาสื่อ

การเรียนการสอนไว้ดังนี้

- 1) สถานที่เก็บควรมีที่นั่ง ผู้ สิ้นชัก ในการจัดเก็บ
- 2) วิธีเก็บอุปกรณ์เพื่อให้หยิบได้ง่าย
 - 2.1) ควรจัดลงทะเบียนวัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้น
 - 2.2) ควรมีระเบียบการยืมที่แน่นอน
 - 2.3) ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือวัสดุประดิษฐ์ให้เรียบร้อยก่อนนำหิยืม
 - 2.4) ควรจัดทำสถิติการยืมเพื่อแสดงผลงานในด้านปริมาณและคุณภาพ
 - 2.5) ควรจะได้สำรวจอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรจำหน่ายหลังวันหาย
 - 2.6) ควรจัดทำรายงานประจำเดือน ประจำปี ให้ผู้บังคับบัญชาทราบด้วย

จะเห็นได้ว่า สื่อการเรียนการสอนจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งครูสามารถนำสื่อมาใช้ได้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบายบทเรียน สรุปบทเรียน และการวัดผลประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเรียนการสอน เพื่อทราบพฤติกรรมของนักเรียนว่า เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

หวน พินธุวัฒน์ (2528 : 55) กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลว่า มีความหมายต่างกัน คือ การวัดผลตรงกับภาษาอังกฤษว่า Measurement ซึ่งหมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม คือ จะแสดงผลของการวัดออกมาเป็นตัวเลข เพื่อแสดงว่า นักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไร จากที่ได้เรียนมาแล้ว และอาจจะบอกได้หลังจากการสอนว่า นักเรียนได้คะแนนจากการวัดผลเท่าไร โดยนัยผลที่นักเรียนทำได้ดีกับคำตอบที่ครูเตรียมไว้เป็นคำตอบที่ถูกต้องไปเปรียบเทียบกัน ส่วนการประเมินผลตรงกับภาษาอังกฤษว่า Evaluation เป็นการกำหนดค่าหรือราคาจากคะแนนที่ได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่งหรือไม่เก่ง เมื่อได้คะแนนจากการวัดมาแล้ว เรายังบอกไม่ได้ว่า เด็กนั้นเก่งหรือไม่เก่ง เราจะต้องใช้วิจรณ์ญาณพิจารณาต่อไปอีกด้วย การเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลจึงต้องสัมพันธ์กัน

สำหรับหนังสือ ทัศนาคินทร์ (2524 : 197-198) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการวัดผล และประเมินผลการศึกษาว่า มีความจำเป็นหลายประการที่ครูจะต้องทำการวัดผลและประเมินผล ซึ่งความจำเป็นดังกล่าวมีดังนี้

1) เพื่อต้องการหยั่งรู้ความสามารถของนักเรียนในแต่ละวิชา โดยเฉพาะในตอนต้นภาคเรียน หรือต้นปีการศึกษา ทำให้ทราบว่า นักเรียนมีความรู้ความสามารถเพียงไร

2) เพื่อหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจมีขึ้นกับนักเรียนบางคน

3) เพื่อดูความสำเร็จในการศึกษา คือ ตรวจสอบผลการสอนของครูว่า ได้สร้างความเจริญทางการศึกษาให้แก่นักเรียนเพียงไร

4) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่นในการเรียน

การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีความมุ่งหมายในการประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน (กรมวิชาการ, 2534 : 13-17) โดยมีวิธีการดังนี้

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ถือปฏิบัติดังนี้

1) แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน

2) จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ

3) ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

4) ระหว่างภาคเรียนให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

5) เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดในภาคเรียนนั้น

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตามข้อ 3, 4 และ 5 ถ้านักเรียนยังมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ 1 ให้ผู้สอนวินิจฉัยหาข้อบกพร่องของนักเรียน แล้วสอนซ่อมเสริมโดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน

การวัดและการประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความสามารถของนักเรียนและ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินการตามแนวทางของหลักสูตร ดังนั้นการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนของครูจะต้องดำเนินการไปตามลำดับขั้นที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 114-116) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญของระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1) การประเมินผลก่อนเรียน (Placement Evaluation) การประเมินส่วนนี้มุ่งหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่า ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตลอดจนความพร้อมด้านอื่น ๆ อยู่ในสถานะที่จะสามารถเริ่มเรียนบทเรียนใหม่ได้หรือไม่

2) การประเมินระหว่างเรียน (Formative Evaluation) การประเมินส่วนนี้มุ่งหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีปัญหาในการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง

3) การประเมินสรุปผลการเรียน (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนว่า มีความรู้ระดับใดควรสอบผ่านหรือไม่ผ่าน

ตามระเบียบการประเมินผลการเรียน หมวดที่ 2 มีข้อกำหนดที่สอดคล้องกับแนวการประเมินผลการเรียนข้างต้นของนักเรียน

1) ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

2) ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

3) เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ครอบคลุม